

Mitropolitul Antonie Plămădeală

*Adevărata pocăință
întărește unitatea Bisericii*

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Editura DOXOLOGIA
Iași, 2014

Prezenta broșură reflectă transcrierea (adaptată pentru tipar) conferinței susținute, în anul 1994, de Mitropolitul Antonie Plămădeală, la invitația ASCOR Iași.

© DOXOLOGIA, 2014
ISBN 978-606-666-256-7

Prima experiență interesantă pe care am avut-o eu, ca student la Oxford, a fost la un oarecare seminar, unde, un celebru profesor de filozofie, Copleston, autor a nouă volume de Istorie a filozofiei, traduse în peste 70 de limbi, primind o anumite întrebare de la un student, a răspuns cu simplitate: „Nu știu”.

Văzându-mi mirarea, și înțelegând că, pentru mine, venit din răsăritul Europei, unde „totul se știa”, e lucru firesc să mă intrige acest răspuns al lui, în pauză mi-a vorbit: „Am observat că ați avut, așa, un fel de tresărire atunci când eu am zis: «Nu știu». Dar este un lucru foarte firesc ceea ce am făcut. Credeți că un profesor e chiar atoateștiutor? Un student poate că a citit o carte pe care eu nici n-am răsfoit-o. Și-atunci îi spun: «Domnule student, nu știu să-ți răspund la aceasta. N-am citit cartea pe care ai citit-o dumneata. Însă, dacă voiți, am s-o citesc și după aceea vom putea discuta pe marginea subiectului»”.

Acest lucru mă încurajează și pe mine acum să vă adresez câteva cuvinte, având

conștiința că nu stăpânesc pe deplin învățătura acestei lumi și că nu am răspuns la toate întrebările. Mi-am propus a spune câte ceva despre trei probleme sau termeni proprii vieții creștinului: păcat, pocăință, iertare. Mă voi referi însă, pe scurt, și la unitatea Bisericii.

Sistemul moralei creștine e simplu și pe înțelesul tuturor. Oarecare complicații apar atunci când trecem la nuanțe. Nevoind a descrie în detaliu vreun sistem de genul acesta, mă voi opri cu precădere la câteva nuanțe care definesc, care lămuresc sistemul.

Așadar, sistemul propriu-zis al moralei creștine e simplu. Atât de simplu, încât Sfântul Apostol Pavel a putut spune la un moment dat: „Căci păgânii care nu au Lege, din fire fac ale Legii”. Nu le trebuia pentru aceasta a învăța foarte multă carte. Prin urmare, nu voi dezvolta o expunere largă și foarte sistematică a temei acesteia. Nu voi stabili riguros nici măcar sistemul de relații dintre cele trei elemente pe care mi le-am propus. De altfel, și sistemul acesta de relații e tot la fel de simplu. Se merge dintr-o stare în cealaltă: păcatul necesită pocăință, iar

pocăința aduce iertarea. Pe toate trei le încheie o a patra stare, fără de care relația dintre ele nu ar avea sens – mântuirea.

Nu m-am referit aici la unitate, însă o privesc pe aceasta ca pe o consecință implicită a celorlalte trei. Unitatea e o stare de biruință a păcatului dezbinării dintre Biserici, a dezbinării din Biserică. Prin pocăința celor care au dezbinat și dezbină Biserica se poate realiza din nou unitatea dintru început a acesteia. De aici încolo, totul pare să decurgă logic: biruind păcatul, biruim dezbinarea și înfăptuit unitatea Bisericii, pentru că dezbinarea Bisericilor este, categoric, rezultatul păcatului mândriei.

Hristos nu S-a împărțit. O știm aceasta încă de la Sfântul Apostol Pavel, atunci când unii dintre creștini și-au făcut câte o bisericuță a lor, unii bazați pe un principiu, pe un apostol, pe un propovăduitor, alții pe altul, ca și cum Hristos S-ar fi împărțit. În fond, fiecare a voit a fi el șeful bisericuței lui. De aici, prin urmare, își are izvorul păcatul dezbinării.

Există alte trei relații pe care aș vrea să le evoc, alte trei etape și sisteme de relații care dau sens celor dintâi: creația,

căderea în păcat și restaurarea, adică întoarcerea la ceea ce a fost întru început. Dintre toate acestea, mă voi opri deocamdată la cel de-al doilea termen: căderea în păcat.

Căderea e, în primul rând – ca să vorbesc acum în termeni fizici – o cădere pe pământ. E o cădere din ceruri (pe plan spiritual), din Eden, în lumesc, care-i altceva decât „lume”. Au căzut, într-un fel, și geografic, dar și spiritual, adică și pe pământ, dar și într-o stare sufletească diferită de cea din Eden. E o cădere în condiția de păcat, dintr-o Mesopotamie, dintr-un ținut aflat între un Tigru și un Eufrat cerești, într-o Mesopotamie pământescă.

Omul căzut, de unde, până atunci, era luminat, s-a opacizat, adică a căpătat, dintr-o dată, un înveliș prin care nu mai vedea în afară și nici pe Dumnezeu nu-L mai vedea așa cum L-a văzut înainte de cădere, când nu era opacizat, ci se afla învelit ca într-o sticlă prin care putea să observe totul. A suferit, așa zice eu, o transfigurare inversă, negativă, din spiritual (după cum se aflau la început: „erau goi și nu se rușinau”) în pământesc (s-au

căci, dacă s-ar fi atrofiat, așa cum zic protestanții, atunci cum ar mai spune Mântuitorul: „Faceți!”? Cum ar mai zice Domnul: „Credeți!”? Dacă n-am fi în stare să facem, dacă n-am fi în stare să credem, de ce ne-ar mai îndemna Mântuitorul spre acestea, spunând, de pildă: „Faceți oamenilor tot ceea ce vreți să vă facă ei vouă”; „Credeți, și vă veți mântui!”; „Rugați-vă!”; „Ieșiți din amorțeală!”.

Prin urmare, se poate ieși din această amorțeală, din această stare căzută, dar care nu e una de atrofiere totală. De aceea, noi, ortodocșii, nu credem că natura omului a fost stricată de tot, așa cum cred, de pildă, protestanții, care au forțat, în teologia lor, o ieșire din impas numai prin predestinare.

Ce e predestinarea? Neputința totală a omului de a se ridica singur. Și, atunci, devine subiect al predestinării lui Dumnezeu spre bine sau spre rău. Prin aceasta se cade însă într-o dilemă extraordinară: cum adică, Dumnezeu te poate predestina la rău? Protestanții nu știu să iasă din această dilemă. Ei au două sintagme: *sola gratia* (numai harul lui Dumnezeu) și *sola fidae* (numai credința) cu care

operează. Însă nu toți au credință. Aceia, prin urmare, ar trebuie să fie predestinați la iad veșnic. Și Dumnezeu pe cine vrea ridică, iar pe cine nu îl coboară. Dar cum se poate ca Dumnezeu să nu vrea să-l ridice pe om?

Puterea de a face binele a scăzut, dar libertatea a rămas. Dacă n-ar mai fi fost libertatea de alegere și de lucrare, atunci – așa cum am mai afirmat – Dumnezeu nu ar mai fi îndemnat la lucrare și la alegere. De aceea, Sfântul Iacov spune: „Cine știe să facă binele și nu-l face săvârșește mare păcat”. Prin urmare, putem trage concluzia că se poate face binele și că păcatul comportă responsabilitate: „De n-ați fi știut, păcat nu ați avea, dar, dacă știți și nu faceți, sunteți sub păcat”. Dar noi știm, pentru că Legea a fost dată la vedere și cunoscută tuturor.

Constatăm astfel realitatea intenției de ridicare din păcat prin cuvintele apostolului: „Nu fac binele pe care îl voiesc”. Deci intenția de ridicare din păcat există! E o intenție de „degravitaționare”, o ieșire de sub forța de atracție a pământescului. Expresia e, într-un fel, fizică, dar cred că înțelegeți că e vorba de o metaforă.